

**АРКАДИЙ СТРУГАЦКИ, БОРИС
СТРУГАЦКИ
ИЗПРОБВАНЕТО НА СКР**

Превод от руски: [Неизвестен], 1961

chitanka.info

1.

Ноцта беше ясна и лунна. Беше доста хладно и тихо, но те не забелязваха нито студа, нито тишината, нито лунната светлина. По едно време Акимов забеляза, че Нина е настръхнала от студ и е пъхнала длани под мишници. Той я наметна с куртката си. Нина се спря.

— Радваш ли се, че дойдох? — попита тя.

— Много. А ти?

Вместо отговор тя го целуна.

— Мили, аз съм много, много щастлива.

Акимов я прегърна през раменете и двамата се обърнаха с лице към долината.

— Погледни — каза той, — тук е Сивото тресавище.

Над долината бяха надвиснали възбелни ивици мъгла. В далечината те се сливаха в плътно, сребристо платно, зад което на застинали вълни се чернееха хълмовете. Още по-нататък, в мътносиньото небе, се виждаха бледите сенки на върховете на планинския хребет. Беше много тихо и миришеше на повяхнала трева.

— Сивото тресавище — повтори Акимов. — Нашият полигон.

Нина се притисна към него, като криеше брадичката си в куртката му.

— Ти си станал по-висок — каза тя. — Не ти ли е студено?

— Не.

— И си отслабнал.

— Не може да бъде, чувствавам се отлично — и той духна облаче пара в лунната светлина.

Те тръгнаха нататък. Акимов я беше прегърнал през раменете и това беше така хубаво, макар и малко неудобно, защото той беше много по-висок от нея. Нина гледаше в краката си и се стараеше да настъпи дебелия сянка, която се плъзгаше отпред по пътеката.

„Време е да бъдем заедно — помисли си Акимов. — Познаваме се от две години, а сме били заедно само няколко седмици. Като че ли

съм космонавт. Започнахме да се забравяме един друг. Например забравил съм как тя се сърди. Помня само, че когато се сърди, е много забавна. Утре ще изпробвам «СКР» по Сивото тресавище и ще се върнем в къщи.“

Той се спря и каза тържествено:

— Утре се връщаме вкъщи заедно и завинаги.

— Заедно и завинаги — повтори тя с наслаждение. — Даже не ми се вярва.

След това тя каза:

— А ето Биков... — тя не знаеше защо си спомни Биков. — Биков няма да се върне скоро вкъщи.

Той замълча.

— Биков ще лети дълги години. Ден след ден, месец след месец. Около ледената пропаст — тя се наежи. — Далече напред блести мъничка звездичка. Интересно, каква е неговата жена? Ти не знаеш ли?

— Не я познавам — каза Акимов. — Аз и Биков никога не съм виждал.

— А на аеродрума? Ти нали ни посрещна?

— Аз виждах само теб — си призна той.

Тя се усмихна и затвори очи. Можеше да се ходи и със затворени очи. Той я водеше.

„Утре ние ще се върнем в къщи — спомни си тя. — А Биков ще отлети към звездите. Големият, мрачният Биков. Когато ни запознаваха, той ме погледна някак странно — като че ли се прицелваше. Или на мен така ми се е сторило. Лицето му е широко, с кафяв загар. В самолета Биков мълчеше и прелистваше списанията.“

— Слушай — каза тя... — Тези твои... „СКР“, много ли са важни за космонавтите?

— Вероятно! — отговори той.

— Аз също мисля, че са важни. Иначе защо самият Биков ще идва за тях, нали така?

Тя не забеляза как се бяха изкачили на хълма. Бетонни стъпала ги изведоха на широка площадка. По средата се тъмнееше купол от пластмаса.

— Това е нашата работилница — и Акимов я поведе към купола.

Той извади от джоба си свирка и я доближи до устните си. Нина не беше успяла да запуши ушите си и усети неприятен тласък в

тъпанчетата. Част от стената на купола се отмести, като откри ниска правоъгълна врата.

— Не мога да търпя ултразвук — жално каза Нина, като опипваше ушите си.

Те влязоха и вратата веднага се затвори след тях. Работилницата се освети. Нина тихо ахна и отстъпи назад.

На няколко крачки пред тях стоеше странен механизъм. Той приличаше на гигантска мравка, изправена на задните си крака. Сплеснато овално туловище се крепеше на шест коленчати постове, а над него, като въпросителен знак, стърчеше нито гръд, нито шия, увенчана с тежка, рогата глава с малки мътни очички. Пред гърдите му, подобно на предни лапи на кенгуру, висяха мощни манипулатори. Машината беше боядисана в лилаво, а на гърба ѝ ясно се виждаше черна двойка. Нина се огледа. Отстрани стояха още две такива чудовища. На техните гърбове бяха написани единица и тройка.

— Ето, това са нашите „СКР — система кибернетични разузнавачи“ или „кентаври“, както ги наричаме ние.

Двамата се запътиха към масата в дъното на залата. Главите на „кентаврите“ като по команда, се обърнаха след тях. Това беше неочаквано и някак страшно.

— Те ни следят — полушепнешком каза Нина.

— Не те, а той.

— Кой?

— „Оранг“.

Чак сега Нина забеляза зад „кентаврите“ нещо подобно на цистерна върху широки вериги. На горната част на цистерната оживено мигаха разноцветни огънчета.

Акимов ѝ обясни, че „Оранг“ е „големият мозък“ на системата, а „кентаврите“ са изпълнителни органи. „Оранг“ управлява от разстояние „кентаврите“, както ние управляваме например своите ръце, крака и очи.

— И всичко това ти си направил сам?

— Не, какво приказваш, — той даже се засмя. — „СКР“ строиш шест заводски лаборатории и два института. Ние със Серум изработихме само програмното управление.

— Слушай, как е устроен „мозъкът“ на този „СКР“? — попита Нина. — Нали това не са полупроводници?

— Да! — отвърна Акимов и започна да ѝ обяснява.

— Не, това за мен е много сложно — каза Нина, когато той завърши. — Кристали с периодическа структура, изомерни преходи...

— Аз винаги съм казвал, че трябва да се занимаваш и с теория — каза Акимов.

— А защо те са лилави?

Акимов сви рамене:

— Откъде да зная. Ако те бяха оранжеви, ти би попитала защо са оранжеви. Това решава самият „Оранг“. Днес сутринта те бяха жълти. Това е самоорганизираща се система и характеристиката ѝ се определя от „Оранг“.

— Мислиш ли — попита го Нина, — че те ще помогнат на Биков?

— Вероятно. Във всеки случай с тях е по-добре, отколкото без тях. Ще рискува по-малко. Нали Биков ще кацне с кораба на неизвестна планета. Може би там камъните ще избухнат под краката му или ще има океан от флуороводород, или електрически изпразвания с милиони волта. С една дума, неизвестно и опасно. И Биков ги изпраща на разузнаване. „СКР“ ще узнаят всичко, ще разкажат и ще го посъветват какво да прави.

— Тогава това е много важно — проговори Нина.

— Да... — отвърна Акимов и мислено добави: „Защо Биков идва лично? Защо не е изпратил своя кибернетист?“

— Много ми се иска вашата „СКР“ да се хареса на Биков.

— На мен също — каза Акимов. — Утре той ще види. Нашето стадо като на генерална репетиция ще тръгне по Сивото тресавище. Десет километра изненади и развлечения.

Те излязоха от работилницата. Мъглата над Сивото тресавище беше станала по-плътна, небето на изток просветляваше. Над бледите сенки на далечния планински хребет висеше ярка звезда — изкуственият спътник „Цифей“. От него фотонният исполин на Биков ще излети за междузвездното пространство.

2.

На сутринта от юг пропълзяха тежки облаци и заваля ситен дъжд. Мъглата над Сивото тресавище се вдигна. Виждаха се храсти с пожълтели листа, неравни хълмчета в щръкналата трева, тъмни блатни локви.

Около единадесет часа към работилницата се приближи автомобил с гъсенични вериги и сферична каросерия. От него излезе огромен, тежък човек, с кафяво, неподвижно лице — Антон Биков, знаменитият космонавт, син и внук на космонавти, командир на фотонния кораб „Лъч“. Той мълчаливо протегна ръка първо на Акимов, след това на Сермус и бавно кимна на Нина, която стоеше встрани.

— Можем да започваме — каза Биков с глух, беззвучен глас.

Развълнуваният Сермус приближи плоска свирка към устните си и беззвучно изсвири три пъти. Вратата на работилницата се разтвори.

Като препускащи коне, излезли от конюшната, първи се появиха лилавите „кентаври“ един след друг. Те се спуснаха по склона на хълма, огледаха го, като въртяха страшно и смешно рогатите си глави, и спряха. Чу се тракане и от работилницата се показа „Оранг“. „Кентаврите“ и „Оранг“ като по някакво чудо, се оцветиха в сивостоманен цвят. „Оранг“ се прехвърли през края на площадката, внимателно се плъзна по хълма и се спря близо до „кентаврите“.

— Ето нашите железни дечица — каза Сермус.

Акимов се усмихна. Първо, в „дечицата“ нямаше нито атом желязо — те бяха построени от силициеви органични пластмаси, а регулаторът им беше биохимически. Енергията се получаваше и използваше непосредствено в техните работещи детайли. Второ, думите на Сермус звучаха високопарно и не на място. Този добър момък, пристигнал преди няколко години от Дортмунд, обожаваше силните прочувствени думи. Акимов погледна Биков, но той само кимна с глава, без да откъсва поглед от роботите.

Акимов се изкашля и каза:

— Дадена е задача да се извърши детайлно разузнаване на Сивото тресавище от север на юг на площ с ширина 500 метра. Дължина на маршрута — 10 километра. Маршрутът е усложнен с различни изкуствени препятствия.

Той се спря, като очакваше, че Биков ще попита за препятствията, но Биков не попита. Той гледаше роботите и от време на време изтриваше с кърпа дъждовните капки от лицето си. Акимов продължаваше:

— При спускане на неизвестна планета, рационално ще бъде да се пуска „СКР“ по спирали около кораба. Тук не се решавах на това, тъй като на север, на 7 километра от тук, минава шосе. Има голямо движение.

— Вие се опасявате, че роботите ще направят нещо на шосето? — попита Биков с безцветен глас.

— Собствено... — Акимов погледна Сермус, обърна се към Нина и се усмихна: — Преди една година ни се случи неприятност.

Биков откъсна поглед от роботите и погледна Акимов. Той имаше малки, остри, светли очи без ресници.

— А именно? — попита той.

— Преди една година, когато най-финият механизъм на програмното предаване не беше напълно завършен, аз и Сермус пуснахме „СКР“ на пръв пробен поход. „Кентаврите“ трябваше да преминат през боровата гора към шосето, да стигнат до мачтата на релейното предаване и да се върнат обратно, като предварително отрежат дърво, дебело 30 см. Отначало всичко вървеше добре. „Кентаврите“ внимателно преминаха през гората, помиришаха шосето, приближиха до мачтата и... я отрязаха.

— Отрязаха мачтата на релейното предаване? — се учуди Биков.

— Да. Имахме неприятности с радистите.

Биков поклати глава.

— Това не е така страшно. Но, ако вместо мачта там е бил някой от радистите... Радист, прерязан на две, при изпълнение на служебния си дълг!...

Акимов отговори на този хумор с вежлива усмивка. Но Сермус, както винаги, прие всичко сериозно:

— О, не — горещо възрази той, — това е невъзможно. Роботите никога не причиняват вреда на хората.

— Сега, разбира се, нищо подобно не може да се случи — каза Акимов. — Но да спи зло под камък... Готово ли е всичко, Сермус? Пускай!

Сермус вдигна свирката към устните си, изпробването на „СКР“ започна. „Кентаврите“ бавно тръгнаха напред. Те вървяха в зигзаг, ту се приближаваха, ту се отдалечаваха един от друг, промъкваха се през храстите. „Оранг“, мигайки с цветни огънчета, пълзеше на около 20 метра от тях, като смачкваше под веригите си мократа блатна трева.

Акимов се обърна към Биков:

— В работилницата има телевизори. Може да наблюдавате системата на роботите от там.

— Предпочитам да вървя след тях — каза Биков.

— Може и така — съгласи се Акимов. — Но „Оранг“ ще предава данните от разузнаването в работилницата.

— Не ме интересуват — каза Биков и тръгна към гъсеничния автомобил.

„Какво те интересува тогава, стара костенурке?“ — помисли си Акимов. Искаше му се да удари с юмрук Биков по дебелия кафява шия. Биков не му харесваше. Освен това, сега беше очевидно, че Биков е космонавт и старият междупланетен вълк не може да оцени достойнствата на великолепните качества на „СКР“. В най-добрия случай Биков ще плесне с ръце одобрително, ще се усмихне, ако може да се усмихва, да го вземат дяволите. Но тук Акимов си спомни, че след 2–3 часа изпробването ще завърши и той с Нина ще се върне в къщи, а Биков за дълги години, ако не завинаги, ще отлети към звездите. Той настани Нина в гъсеничния автомобил и седна до нея. Тя се усмихна, но в нейната усмивка имаше нещо неуверено. Гъсеничният автомобил заръмжа и бавно се заклати след огънчетата на „Оранг“.

Дъждът продължаваше, но калпакът на гъсеничния автомобил оставаше чист и прозрачен. Отпред, на около 50 метра, в дъждовната пелена проблясваха сивите фигури на „кентаврите“. „Оранг“ доста изостана от тях и сега пълзеше отдясно на гъсеничния автомобил. Той удивително приличаше на мокро, сиво слонче, несръчно и добродушно. Акимов обясни зад гърба на Биков:

— При необходимост „кентаврите“ могат да се отдалечат от „мозъка“ на разстояние до 5–6, даже до 8 километра.

Широкият гръб даже не се помръдна. Акимов почувствува, че се изчервява.

— В случай на нарушение на връзката — продължи той, като повиши глас, — „кентаврите“ се връщат сами и търсят „мозъка“. Тогава те преминават на светлинна и звукова сигнализация. Сами търсят — ясно каза той.

Биков не отговаряше.

Нина погали ръката на Акимов. Сермус смутено се изкашля. Гъсеничният автомобил силно се наклони, заобикаляйки покрития с мъх пън. В този момент Акимов видя очите на Биков. Той ги видя само за секунда в кръглото огледалце пред шофьора. Очите разглеждаха Акимов с някакъв странен, мъчително напрегнат израз. Автомобилът се изправи и в огледалцето заподскача полупобелялата коса над кафявото чело. Сермус се изкашля още веднъж и каза, като се накланяше галантно към Нина:

— Великолепни машини, нали Нина Ивановна?

Нина му се усмихна и погледна Акимов. Акимов се мръщеше и хапеше устни. Във всеки случай, той повече не се сърдеше. Нина каза:

— Много умни са тези ваши машини!

Сермус засия и няколко пъти поклати глава.

Изминаха около 40 минути. Половината от маршрута остана назад. „Кентаврите“ бягаха деловито, малко суетливо, като хрътки с ремък. От време на време те се спираха ту да огледат, ту да помиришат почвата под краката си. При движение дългите им шии, гърди и рогатите им глави плавно се поклащаха. „Кентаврите“ без забавяне се промушваха през гъстия храсталак, като разчистваха широка пътека за „Оранг“. Те преминаваха през ручеите и мочурливите участъци и оставяха зад себе си сигурни насипи за „Оранг“.

На брега на ръждивото, заблатено езеро, най-лошото място на Сивото тресавище, „кентаврите“ се забавиха, заподскачаха назад и напред, затънали в калта. След това те се хвърлиха във водата и заплуваха. „Оранг“ заобиколи, промъкна се между езерото и границите на 600-метровата писта и ги посрещна на противоположния бряг, облепен с тиня и лепкави водорасли.

Нина плесна с ръце. Сермус се усмихна и каза:

— Той ни изхитри. Но това засега не е толкова удивително.

Той се огледа, помисли и се обърна към Акимов.

— Време ли е? — попита той.

Акимов кимна. Тогава Сермус извади от джоба си червената кутийка на радифона и натисна копчето за повикване.

— Архангелский ви слуша — чу се слаб глас.

— Говори Сермус. Време е за Коля.

— Да, Ернст Карлович!

Сермус скри радифона, започна да гледа напред, проточил врат над главата на шофьора.

Гъсеничният автомобил вървеше почти безшумно и затова те веднага чуха насечен механичен рев, скърцане и звънтене на метал. Нина почувствува неприятен студ на гърба си.

Това беше танк. Старинен боен механизъм, широк и нисък, целият на ярки петна от оранжева ръжда. Той се появи отстрани на билото на хълма и, като пръскаше кал, тръгна към спрелите „кентаври“.

— Имитация на активно нападение — поясни Акимов. — На танка-автомат водач, настроен на честотата на управлението на „СКР“.

— От къде сте го изкопали? — промърмори Биков. — Ще стреля ли?

— Не! — отвърна Акимов.

„Действително от къде са го изкопали? — помисли Нина. — Последните танкове са отишли в мартеновите пещи преди десетки години и да се сдобиеш с такъв рядък екземпляр, сигурно не е било лесно.“

„Кентаврите“ чакаха. „Оранг“ тихичко пропълзя по-близо до гъсеничния автомобил. Както изглежда той се колебаеше, не знаеше какво да предприеме. В изкуствения мозък с неуловима бързина се сменяха пространствените ориентации на кристалните решетки, възникваха и мигновено се разпадаха странните, от никого и никога не регистрирани молекулни връзки, преминаваха електрически вихри и вихрушки... „Оранг“ мислеше — търсеше аналогия, съпоставяше, пресмяташе. Но не му достигаха още данни. Нина помисли за сегашните живи хора, тези, които някога, много отдавна за първи път са видели пред себе си танк.

— Той ще ги смачка — прошепна Нина.

— Тогава нашата работа нищо не струва — каза Акимов. За да вижда по-добре, той се понадигна, като се държеше за гърба на

седалката. — Аха, най-послед!

„Кентаврите“ се престроиха и се разгънаха във верига срещу танка. Танкът се насочи срещу крайния отляво, отбелязан с единица. Дъждът изкривяваше перспективата и изглеждаше, че той е вече сред „кентаврите“. На Нина се хвърли в очи удивителната лекота, даже грация, на шестоногите роботи, редом с тежката зловеща машина. Те сякаш танцуваха на място като боксьори преди удар.

В последния момент, когато изцапаните от мократа земя верига надвиснаха над „кентавъра“, той отскочи встрани. Танкът премина няколко метра, обливайки „единицата“ с кална вода, пусна кълбо сив дим и с рев зави на едната верига. „Кентаврите“ отново се престроиха. „Единицата“ затанцува на място, „двойката“ и „тройката“ притичаха, отрязвайки пътя на танка към „Оранг“. „Оранг“ бавно, даже мързеливо се изтегляше назад. Огънчетата на неговия корпус изгаснаха. Танкът с гръм и свистене се втурна напред, приличащ на чудовищен носорог, заслепен от ярост. „Кентаврите“ танцувайки го очакваха и отново леко се отдръпнаха. Тогава на сивите страни на „Оранг“ отново избухна сложният рисунок на огънчетата и в този момент танкът спря. Той спря мигновено, като прикован. Мъчителният рев на двигателя замря и трите „кентаври“ за миг се покатериха на него, движейки активно манипулаторите си. „Оранг“ стоеше спокойно, пръхтеше и съвсем безразлично мигаше с разноцветни огънчета.

— Той промени честотата на настройката — каза Акимов.

— Мислех, че „Оранг“ ще го унищожи — проговори Нина, като си поемаше дъх.

— Защо? — извика Сермус много високо. — „Оранг“ просто пое управлението му! Защо да се унищожи, щом като може да се използва?

— И какво ще стане сега? — с глух глас попита Биков.

— Ще видим — отвърна сдържано Акимов.

— А вие какво, не знаете ли?

— Предполагам — каза Акимов и Нина сложи бързо дланта си върху неговия ръкав. „Кентаврите“ престанаха да се занимават с танка, скочиха, построиха се във верига и побягнаха нататък. „Оранг“ се отправи по следите им, а танкът изведнъж се затресе, звънна с гъсениците, тронаво се обърна и запълзя в опашката, унило

поклащайки се по мочурището. По неговите ръждиви страни се стичаха дъждовни струйки. Той имаше много покорен и смирен вид.

— Ние изоставаме — каза Биков. — Да вървим!

Гъсеничният автомобил настигна „Оранг“ и тръгна редом с него. „Оранг“ деловито шляпаше с гъсениците по мократа трева. Покорният танк пълзеше по-отляво, като разпръсваше кал и оставяше след себе си дълъг шлейф от сив дим. „Кентаврите“ бягаха напред на около 30 метра. Те бяха изумрудено зелени.

Дъждът малко се усили, когато отпред се появи дълга висока стена, иззидана от огромни гранитни блокове. Стената пресичаше напърно площта на маршрута и изглеждаше доста солидна. Сермус силно разтри длани и насмешливо се изкашля.

„Кентаврите“ бавно се приближиха към стената, опипаха я с манипулаторите и изведнъж побягнаха в различни страни покрай гранитната преграда — един на дясно, а двама на ляво. „Оранг“ се обърна встрани към стената и започна търпеливо да чака.

— Хайде да се отстраним малко — каза Акимов на шофьора. Машината се отдалечи няколко метра назад.

„Кентаврите“ отново се събраха на едно място и се построиха в редица пред стената, „Оранг“ бавно се приближи до тях и се спря. Танкът самотно стърчеше встрани, забравен от всички.

— Пазете очите си! — предупреди Акимов.

Нещо тресна и по сивия гранит пропълзя ослепителна виолетова мълния. Стената се разтърси. Над нея избухна фонтан от сив дим, премесен с гранитни парченца. На гранита избухваха малинови петна и се виждаше как летят огромни блокове и стената се снижава, разкъсана от широки, страшни цепнатини. „Кентаврите“ и „Оранг“ стояха пред стената и поред я обстрелваха с малки ампули със затворени в магнитни пръстени струйки от диутериева плазма. Обстрелваха спокойно, деловито, без да бързат. След минута всичко беше завършено. Стрелбата се прекрати, стана много тихо, чуваше се как нещо съска и трещи в нагорещения чакъл. „Кентаврите“ се отправиха през широкия пролом обвит в сив облак прах и дим. „Оранг“ почака малко, пропусна пред себе си танка и също се гмурна в горещия облак.

— Хубаво — кратко каза Биков, — но Акимов отново улови в огледалцето неговия поглед — странен, мъчително напрегнат, като че

ли космонавтът искаше, но не можеше да каже нещо. Прославеният Биков беше разтревожен от нещо и тази тревога по необикновен начин беше свързана с него, с Акимов, редовият инженер-програмист. Това беше много странно.

Гъсеничният автомобил тежко скърцайки по гранитните отломки, минаваше пролома. Стената беше дебела не по-малко от 2 метра.

— Ето, виждате ли, Нина Ивановна — каза Сермус, — ето бялата колона. Това е краят на маршрута. Сега ще стане още по-интересно.

Нина намери с очи белия стълб. В същия момент „Оранг“ се спря. „Кентаврите“ тичаха още известно време, след това също спряха и започнаха да отстъпват. Те отстъпваха много внимателно, спряха близо до „Оранг“ и бавно се обляха в червен цвят.

— Нима е разбрал? — благоговейно проговори Сермус.

Както изглеждаше „Оранг“ взе решение. Покорният и притихнал танк изведнъж оживя. Зарева двигателят, парчета кал се откъсваха изпод широките вериги и огромната машина тътнейки и звънтейки се втурна напред към колоната. Никой не успя да каже дума. Раздаде се гръм и изпод гъсениците на танка излетяха оранжеви пламъци, чудовището подскочи и замръзва на място изкривено, почерняло и осакатено. Гъст черен дим излизаше от него.

— Откри! — извика Сермус. — Откри! Сега ще разминирва.

— Имитация на хикс-обстановка — бързо обясни Акимов.

— Имитация на какво? — попита Биков.

— Хикс-обстановка. Обстановка, която не може да се предвиди.

Минно поле.

— От час на час по-трудно — промърмори Биков. — Като в исторически филм...

— „Оранг“ е открил мини? — попита Нина.

— Да, да! — отговори нетърпеливо Сермус. — Сега ще ги разминирва.

Но Оранг не започна да разминирва. Във всеки случай не започна да разминирва така, както очакваше Сермус. „Кентаврите“ не запълзяха към минното поле, не започнаха да откопават мините и да развинтват взривателите им. Те се изкачиха на танка и откриха стрелба. Преди заглушените и заслепените наблюдатели да дойдат на себе си, пред минното поле към белия стълб — вече не бял, а черен от

огъня и праха — се простираше широка ивица от разорана земя. „Кентаврите“ — този път нежносини — бързо се приближиха към колоната, отново се оцветиха в сивостоманен цвят и се върнаха към „Оранг“. Изпробването на „СКР“ завърши.

— Това е всичко — каза уверено Акимов. — Сега можем да се прибираме.

Сега Биков се обърна.

— Харесват ми вашите машини — каза той. — Те са ми необходими. И ето какво — той замълча. — Искам да поговоря с вас, Акимов. Ако не ви е трудно, елате след обед при мене.

3.

Вероятно Биков не знаеше с какво да започне. Той се вглеждаше в сивото небе зад прозрачната стена, пъшкеше, галеше коленете си и барабанеше по облегалката на креслото с дебелите си силни пръсти. Пръстите бяха кафяви с неправилни бели петна — следи от космически обгаряния... „Интересно дълго ли ще мълчи?“ — помисли Акимов. След това той помисли, че самолетът за Новоенисейск ще излети след два часа. Спомни си, че е оставил в работилницата букет цветя за Нина. После се замисли, че Нина вероятно вече е опаковала куфарите и сега бърби със Сермус. Сермус оставаше в работилницата още една седмица и на Акимов му беше малко неловко пред него.

— Та ето какво — заговори Биков с безцветен глас. — Работата се състои в това.

Той замълча за минута и прехапа устни. Акимов нетърпеливо замърда в креслото.

— Да. Работата е в това — каза Биков. — Кажете Акимов, вие... та вие сте работил на „СКР“ около две години, нали?

— Да — потвърди Акимов.

— Сложна е тази работа — точно програмиране.

Точното програмиране на „мозъка“, на новия тип, изискваше най-строга изолация на мястото за работа от всички външни влияния. Затова се наложи да се работи не в изследователския център, а тук, далеч от крупните предприятия, от мощните преподаватели, от шума на големия град, в помещения от пластмаса, изолирани на 50 метра дълбочина под хълма. И затова Акимов прекара тук две години неотлъчно в напрегната работа.

Но Акимов не започна да говори за това на Биков. Той само каза:

— Да, доста сложна.

— С какво мислите да се занимавате по-нататък? — запита Биков.

Акимов неохотно отговори.

— Ще работя в Новоенисейския университет. Не трябва да се губят по две години за всяка система. Имам някакви идеи по програмирането.

Той имаше някакви идеи и те много го увличаха. Да се изчислят криотронните кристализатори, да се създаде готов „запрограмиран мозък“. Да се привлекат към тази работа математици, физици, преди всичко гения на кибернетиката професор Сун си Тал от Кайфин. Но той не започна да говори за това.

Впрочем, Биков не настояваше. Той помълча, поудря с пръсти по облегалката на креслото и с труд произнесе:

— Работата собствено е в това, че... да, виждате ли, преди две седмици нашият кибернетист си счупи гръбначния стълб. Спортни игри, нещастен случай. Да. Той лежи в болницата... Казват, че никога не ще може да лети.

„Самолетът излита след час и половина“ — помисли Акимов. Изведнъж той разбра за какво говори Биков.

— Счупил си гръбнака? — попита той. — И никога не ще може да лети?

Биков кимна без да вдига очи.

— Никога. А ние излитаме след седмица.

Тогавя Акимов си спомни нощта, яркия спътник „Цифей“ над бледите сенки на далечния хребет. И малката нежна Нина, която бе така щастлива, че ще бъдат заедно и завинаги.

— Аз разбирам! — каза Акимов.

Биков мълчеше, гледайки надолу.

— Разбирам — повтори Акимов. — Аз също съм кибернетист. Вие искате аз да...

— Да, да — каза Биков. — Ние излитаме след седмица. Нямаме никакво време... Да, разбира се. Разбирам, това е тежко, Шест години нататък и шест обратно... И голям риск, разбира се... Само... — той развълнувано погледна Акимов. — Вие разбирате, че експедицията е немислима без кибернетист.

Акимов бавно стана.

— Колкото се отнася до работата — бързо заговори Биков, — моля. Вие можете да работите по време на рейса. Книги, микрофилми, консултации... Имаме отлични математици. Разбирам, това е слабо утешение, но...

Не година, не две, а дванайсет. Това ще бъдат дванайсет години без Нина. Акимов не знаеше как ще ѝ каже. Той знаеше само, че в неговите очи сега има израз на мъчително напрежение, каквото видя днес в очите на Биков.

Той тръгна към вратата. На прага се обърна и каза с горчиво удовлетворение:

— Оказва се, че вие сте съвсем обикновен човек.

Биков стоеше с лице към прозрачната стена, гледаше сивото небе и мислеше: „Да, той, Биков, е съвършено обикновен човек. Такъв като останалите осем милиарда обикновени хора, които работят, учат, обичат на нашата планета... и далеч от нашата планета. И на всеки от тях би било така тежко на негово място. Просто непоносимо тежко.“

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, броеве
2-3/1961 г.

Преводът е със съкращения.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.